Нови историзам (енг. New Historism) јесте теоријско усмерење зачето осамдесетих година XX в. на Универзитету Калифорније у Берклију. Не представља хомогену теорију са строгом методологијом већ низ могућности читања, како је образложио С. Гринблат (*1943), један од зачетника новог историзма и његов најзнаменитији представник. Од покретања 1983. године, часопис *Representations* јесте централно место развијања новоистористичке мисли. Понајвише се бавећи периодом ренесансе, новоистористи настоје одгонетнути друштвене, културне и историјске околности у којима функционишу остаци прошлости.

↓ Ренесанса

Од историзма XIX века нови историзам највише се разликује сумњом у могућност допирања до истине о прошлости, чиме следи генерацију мислилаца – критичара историографског објективизма, какав је био Ф. Ниче (1844-1900). Прошлост није непосредована већ јој се може приступити искључиво у текстуалном облику коме је потребно дешифровање. Будући посредована, она је битно измењена немогућношћу језика да верно пренесе стварност, идеологијом и погледом на свет времена у коме је преточена у текст, а потом идеологијом и погледом на свет читаоца. Тако су и знања о библијским личностима и догађајима заснована на подацима који се могу црпити из сачуваних текстова и других споменика, али не крајње објективно, јер су производ интерпретације тих остатака прошлости, са свим предразумевањима и огра-

↑ Историзам

↑ Деконструкција

↓ Текст

↓ Читалац

↓ Предразумевање

ничењима које тумач има. Концепције изабраног народа, старог Израила и сл. нису симултане времену на које се односе већ су продукти каснијих тумачења: колико текст из прошлости утиче на наше знање о њој, толико и наши текстови утичу на преобликовање и реконструкцију прошлости (утицај је реципрочан). Библијски извештаји настали су после времена које описују, те упијају идеологију свога доба, а не онога које треба да представе (нпр. из перспективе персијског или грчког говори се о асирском или вавилонском добу), на шта такође треба обратити пажњу.

Једносмерни принцип на коме је почивао стари историзам, а који каже да је књижевно дело (или други споменик прошлости) продукт историјског момента (А→Б), нови истористи модификовали су тако што на дело гледају као на продукт, али у исто време и као на делатника у обликовању историјског момента (А↔Б). Оно настаје у датим околностима, враћа се и даље обликује околности које су га произвеле. Због специфичног комуникативног саодноса које текст има према осталим елементима културе из које је поникао, новоистористи афирмишу синхрони приступ супротно доминацији дијахроног приступа у историјско-критичким усмерењима. Еванђеља су тако репрезент схватања и сећања појединаца/заједнице хришћана (А→Б), али се у исто време враћају и постају коректив заједници (А←Б) помоћу којег она може знати да су друга сведочанства о Христу (гностичка, апокрифна итд.) неистинита (А↔Б).

↓ Синхрони приступ
↑ Историјско-критичка метода
↑ Еванђеље

Велики утицај на новоистористичку мисао имали су ставови антрополога К. Гирца (1926-2006). Он је културу видео као мрежу означавања коју је човек сам исплео и у њу се уплео. Културу и њене феномене треба тумачити у ширем спектру, без предрасуда узимајући у обзир најразличитије елементе. 'Згуснуто описивање' јесте методолошки принцип којим се из наизглед неважног детаља извлаче закључци о доминантним символичким кодовима и конвенцијама, а који се даље користе у склапању интерпретативног мозаика. Нови истористи као полазиштем у истраживању најчешће се користе анегдотом, наизглед неповезаном са главним предметом. Помоћу ње уочавају доминантан дискурс, а закључке даље проширују на главни предмет анализе. Не праве се разлике између књижевних и некњижевних текстова, што је општа одлика постструктуралистичких струја, попут новог историзма и постмодернизма.

↑ Код
↑ Дискурс
↑ Анализа
↓ Постструктурализам
↓ Постмодернизам

Интересовање за препознавање различитих дискурсивних пракси у споменику прошлости нови историзам дугује

француском философу М. Фукоу (1926-1984), који је увео појам ‘паноптизма’. Власт намеће дискурсивни образац и управља њиме, продире у све институције и нивое друштва. Тако манифестује моћ, што се може осетити у текстовима. У исто време могу се препознати индивидуални отпори репресији моћи, што посебно интересује следбенике новог историзма. Ни аутор библијског текста не може се у потпуности одупрети доминантном дискурсивном обрасцу, али му се може у детаљима супротстављати. При томе треба активно разматрати и оно што библијски писац прећуткује или испушта да напише, а могао је или морао знати. Такве празнине у тексту формативни су део дискурса и предмет су интересовања нових историста, а истраживачима отварају низ увида у интерпретацији библијског текста.

↑ Аутор

↑ Егзегеза

Литература: Barton (прр), *The Cambridge Companion to Biblical Interpretation*, Cambridge 2003, 52-57; A. Bužinjska/M. P. Markovski, *Književne teorije XX veka*, Beograd 2009, 545-567; Z. Lešić, *Novi istorizam i kulturni materijalizam*, Beograd 2003; S. D. Moore, *History After Theory? Biblical Studies and the New Historicism*, BI 5/4 (1997), 289-299.

Д. Дојчиновић